

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigeata de

Joanu Candrea si Basiliu Petri.

Ese odata in septemana, Vinerea. Pretiulu: pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: cate 5 cr. de siru si timbrulu.

Sabiiu, 15. Octobre v. 1876.

Prenumeratiunile si corespondintiele sunt a se adresá la: Redactiunea „Scólei romane“ in Sabiiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco.

Pentru istori'a pedagogiei la noi.

Se speramu, ca va veni si pentru noi Romanii tempulu, candu barbati competenti se voru apucá a serie istori'a pedagogiei romane. Desvoltarea unui poporu se intempla dupa acelesi legi, cá si desvoltarea unui individuu. Antáiu este receptiunea, apoi reflexiunea. Astadi facem u istori'a, mane o vomu scrie. Spre acestu scopu inse este neaperatu de lipsa, cá se incepemu de tãmpuríu a culege si publicá datele relative. Fia-ne de invetiatura istori'a politica! Nu avemu nici pana astadi o istoria natiunala pragmatica, desí s'au scrisu premia considerabile pentru compunerea ei. Caus'a, dupa cumu ne spunu barbati, cari s'au ocupatu cu lucrulu acest'a, este lips'a de documente. Se nu mergemu mai departe decâtu numai pana la Hori'a. Inca nu suntu o suta de ani, decandu se severí dram'a istorica, ce pórtá numele seu; póte ca mai traiescu inca ómeni, cari au „apucatu“ tempurile acelea; si totusi — ce scimu noi despre viéti'a acestui martiru natiunala? Aprópe nimic'a. Pentru aceea si vedemu in tempulu din urma pre istoricii nostri ocupandu-se mai vîrtosu cu adunarea materialului istoricu. Acestu scopu l'au avutu: „Magazinulu istoricu“ de Lauriau, „Tesaurulu de monumente istorice“ de Papíu Ilarianu, „Archivulu“ de Cipariu etc., acestu scopu 'lu urmaresce si fói'a asociatiunei nóstre literarie „Transilvani'a“ redigiata de Baritiu.

Se urmamu totu asia si cu istori'a pedagogiei; se ne interesamu de ea mai cu séma noi invetiatorii; se ne compunemu colectiuni de documente relative; se descriemu intemprile, cari ne suntu cunoscute din impartasírea altor'a, seau pentru ca dóra insí-ne amu luat parte la ele, si se le scapamu de perire dandu-le publicitatiei. „Scól'a Romana“ 'si va deschide cu placere colónele sale pentru comunicatiuni de natur'a acest'a. Incátu inse pentru venitoriu, se facemu si noi cá altii, se introducemu la fiacare scóla o carte pentru „Chronic'a scólei“, in carea se insemnamu din casu in casu cu tóta fidelitatea evenimentele, schimbările si reformele, cari privescu institutululu cutare seau caus'a scolaria in genere. Din aceste chronice, fiindu scrise bine, va fi

neasemnatu mai usioru a compune cu tempu istori'a pedagogiei pentru unu periodu óre care.

Pentru trecutu inse lucrulu este cu multu mai greu si cere conlucrarea tuturor. Noi din parte-ne ne-amu propusu a face in privinti'a acest'a unu inceputu prea modestu, publicandu de astadata unele date relative la cvalificarea pedagogica a invetiatoriloru. Avemu in vedere institutele si cursurile, alu caroru scopu a fostu anume a procurá fiitoriloru invetiatori cvalificatiunea necesaria. Primele incercari in privinti'a acest'a vedemu facându-se in cele dóua regimente romanesci de granitia din Transilvani'a, si mai vîrtosu in regimentulu dela Naseudu. Indata dupa infiintiarea acestuia la anulu 1763 regimulu militariu a luatú tóte mesurile delipsa pentru a infiintiá câtu mai multe si mai bune scóle, din cari se ésa fiitorii ofiieri, subofiieri si deregatori administrativi. Mai antáiu s'a infiintiatu o scóla centrala superiora in Naseudu, carea cu tempu a ajunsu la unu mare renume*). Intre anii 1770—1774 s'au infiintiatu 5 scóle triviale in Naseudu, Zagr'a, Telciu, San-Georgiu si Monoru, ér la anulu 1783, militarisandu-se si valea Borgoului, s'a mai infiintiatu un'a in Borgo-Prundu. Dupa „campaniele francesce“ au inceputu a se sporí si scólele elementarie, astfelu, incátu deja pre la anulu 1825 fiacare comuna granitierésca 'si avea scól'a sa. Aceste scóle se numiau „scóle natiunale“, pentru ca in ele se invetiá numai romanescce, pana candu in scól'a superiorá din Naseudu si in scólele triviale se propunea romanescce si nemiesce**). Directoriulu scólei superioare din Naseudu erá totu odata directoriulu tuturor scóleloru din regimentu; elu se denumiá dintre invetiatorii, pre cari regimentulu i tramitea din candu in candu in tierile „de sus“, pre la Vien'a, Klagenfurt, Liovu etc. spre a-si face studiale pedagogice.

*) Scól'a acest'a are istori'a ei propria fórte interesanta si instructiva; dauna ca inca nu s'a apucatu nime a o scrie si publicá, pana candu mai traiescu barbati esiti din ea. R. S. R.

**) Scólele elementarie se numiau „scóle natiunale“, invetiatorii lorú, „invetiatorii natiunali“, chiar si regimentele granitieresci se numiau in acte oficióse „regimente natiunale“. Astadi folosirea epitetulu „natiunala“ este interdusa. R. S. R.

Pentru cvalificarea pedagogica a celorlalti invetiatori se tneau „cursuri preparandiale“ de câte siese luni — de regula totu la patru ani odata — sub conducerea directoriului din Naseudu. In cursu se propunea „principiale didactice“ („die Grundsätze der Unterweisung“) si se arată procedur'a metodica la propunerea obiectelor de invetiamentu prescise pentru scólele natiunale, si cari erau: catechismulu, cetitulu, scrisulu si computulu. Afara de aceste cursuri directorii mai zelosi convocau pre invetiatorii natiunali in tempulu ferieloru de véra la Naseudu si tneau cu ei corepetitiuni asupra celoru propuse in cursu. — Cãm asia se urmá si in regimentulu dela Orlatu, caruia i-se tramisera mai multi invetiatori si directori dela Naseudu. —

Ultimele cursuri pedagogice de câte siese luni, cari s'au tñutu in Naseudu si Orlatu, au fostu cele din anulu 1849—50, va se dica indata dupa pacificarea tieiei, sub guvernulu lui Wohlgenmuth. Aceste merita o deosebita amintire din cauza, càci ele nu fura menite numai pentru regimentele respective, ci pentru toti Romanii din Transilvani'a, si fiindu ca participantii — in ambe locurile preste 200 insi — primira stipendia dela statu, câte 6 fl. pe luna. Cursulu dela Naseudu fù visitatu de consiliariulu din ministeriulu de culte si instructiune publica din Vien'a, cavalerulu de Heuffer, carele multiamitu fiindu de progresulu obtñutu, midiloci, cá siese candidati de aici se fia primiti pentru trei ani in cursulu pedagogicu din Vien'a pe spesele statului. Acesti candidati au fostu: Ioanu Tesloanu, Ludovicu Grauru, Demetriu Cioflecu, Ioanu Busitia, Petru Anc'a si Basiliu Dumbrava. Astadi Busitia este profesoru la preparandí'a de statu din Sighetu, Cioflecu invetiatoriu la scól'a de fete din Brasiovu, Dumbrava invetiatoriu la institutulu de corectiune din Gherl'a; Anc'a trecù inca in anulu 1860 la politica si ajunse vice-comite in comitatulu Dobóc'a; de Tesloanu si Grauru nu scimu ce s'a alesu.

Ministeriulu din Vien'a inse nu s'a opritu aici, ci intre anii 1853—1859 au mai tramisu siese tineri granitieri la institutulu pedagogicu din Prag'a, condusu pe atunci de cunoscutulu pedagogu Franciscu Hermann, si adeca din regimentulu dela Naseudu pre Isacu Nascuti, Basiliu Petri, Cosm'a Anc'a, Andreiu Morariu si Teodoru Rotariu, ér din Secuime pre Elia Cí'a. Petri si Morariu remasera in Prag'a câte patru ani, absolvindu pe langa cursulu pentru scóle normale inca si cursulu pedagogicu pentru scóle reale. Dintre acestia Nascuti si Petri suntu in retragere, acestu din urma totu odata coredactoru la fói'a acést'a, Anc'a este invetiatoriu si directoriu la scól'a capitala din Naseudu, Rotariu invetiatoriu totu acolo, Morariu †, Cí'a invetiatoriu la o scóla magiara in Brasiovu.

In Prag'a au mai studiatu, — inse cu stipendia private: Stefanu Popu, Petru Solomonu si Georgiu Munteanu, toti trei profesori la institutulu pedagogicu si la scól'a practica din Blasiu.

Metropolitulu Siagun'a, pururea zelosu de prosperearea bisericeii sale, a tramisu la studia pedagogice in

Lipsc'a (intre anii 1861—4) pre Ioanu Popescu, astadi protopopu si profesoru la institutulu teologicu-pedagogicu din Sâbiu, pre Zacharia Boiu, astadi asesoru consistorialu si parochu in cetatea Sâbiu, pre Moise Lazaru, asesoru consistorialu, si pre Nicolau Cristea, asesoru consistorialu si redactoru la „Telegrafulu romanu“.

Terminandu mai observamu, ca si ministrulu ungurescu de instructiune Eötvös a tramisu doi tineri romani spre a-si face studiale pedagogice in Germani'a, anume pre Ioanu Candrea, actu profesoru la institutulu pedagogicu-teologicu din Sâbiu si coredactoru la fói'a acést'a, si pre Victoru Rusu, profesoru la preparandí'a de statu din Clusiu.

Ce urmari au avutu aceste mesuri pentru caus'a scolara si literatur'a pedagogica romana, despre acést'a vomu vorbí de alta data.

Ocupatiunile scripturistice.

In numerulu 39 alu foiei nóstre, vorbindu despre portarea unui „dfuariu de scóla“, amu aratatu, cumu ar fi a se implé prim'a rubrica principala, rubric'a relativa la „materi'a propusa; astadi ne vomu ocupá de rubric'a adóu'a, carea privesce „ocupatiunile scripturistice“.

Ocupatiuni in genere se numescu temelele seu problemele, ce se dau scolariloru spre elaborare propria cu intentiunea de a deprinde si aplicá cele propuse si prin acést'a a inaintá scopurile scólei.

Ele suntu parte verbale seu orale, parte scripturistice.

De cele verbale se tñu:

1. Procetirea, invetiarea de rostu si recitarea seu reproducerea fidela a unei piese in prosa seu poesia, dupa ce acést'a mai antâiu s'a ecsplacatu cumu se cuvine. Facundu-se recitarea in modu esteticu, ea se numescu declamare.

2. Reproducerea libera (cu cuvinte propria) a unei piese ecsplacate, a unei istorióre seu intemplari enarate, a rezultatului unei propuneri intregi seu in parte, d. e. despre formarea si scrierea gerundiului, despre inmultírea cu frangeri, despre computarea suprafeceii unui trapetiu, despre isvórale caldurei, despre rotatiunea pamentului etc.

3. Producerea libera a cugeteloru propria relative la unu obiectu, o intemplare seu ecsperintia órecare, d. e. folósale paduriloru, o caletoria la munte, unu téggu de tíera, lucrurile economice facute iérn'a, primavér'a, vér'a seu tómn'a.

De ocupatiuni scripturistice se tienu:

1. Decopiarea acurata de cuvinte, propusetiuni si piese intregi de pe tabla seu din carte, mai cu séma spre scopuri ortografice, gramaticale si chiar calligrafice.

2. Scrierea dictata.

Punctele precedente se potu privi de unu stadiu preparativu pentru cele urmatória.

3. Reproducerea cugetelor altora (vedi ocupatiunile verbale de sub 2!)

4. Producerea cugetelor propria in forma de naratiuni, descriptiuni, disertatiuni, epistole, scrieri comerciale etc.

Atâtu ocupatiunile verbale, câtu si cele scripturistice se potú dá spre elaborare numai decâtu in scóla, seau pana la unu terminu órecare pe acasa.

Fiindu ocupatiunile verbale prea numerósa, ajunge, déca dñuariulu va tiené séma numai de cele scripturistice.

Ne-amu convinsu inse din dñuriale vedute, ca ocupatiunile aceste nu se cultivéza de toti invetiatorii nostri cu atentiunea, ce o merita ele; in mai multe dñuria figuréza abia dóue trei ocupatiuni scripturistice pe septemana.

Impregiurarea acést'a ne impune detorinti'a a vorbí mai antâiu despre valórea ocupatiuniloru in genere si a celoru scripturistice in specia, sperandu, ca convingerea despre utilitatea loru va nasce in invetiatorii nostri si voi'a de a le cultivá mai cu dea-dinsulu.

Desf invetiamentulu in intielesu strinsu e subordinatu educatiunei, totusi pentru insemnatatea sa cea mare se privesce in comunu de coordinatu acesteia, si astfelu se dñce, ca scól'a poporala e institutu de invetiamentu si e institutu de creștere.

Se privimu scól'a mai antâiu cá institutu de invetiamentu!

Amu aratatu in unu tractatu precedente, (Nr. 13 alu „Scólei Romane“) ca invetiamentulu se indeplinesce in trei stadia succesive, si ca fiacare dintre ele 'si are insemnatatea sa propria, încâtu nici unulu nu póte fi trecutu cu vederéa, si numai tóte impreuna completéza actulu invetiamentului. Totu acolo amu dñsu, ca stadiulu primu e lucrulu invetiatoriului. De aici incolo invetiatoriulu mai multu din motive pedagogice, decâtu pentru scurtímea tempului, se retrage din ce in ce totu mai multu indereptu, si se incepe cu deadinsulu lucrulu invetiaceiloru, si precumu in stadiulu celu de antâiu nu póte fi suplenitu invetiatoriulu, asia in stadiale urmátória nu potú fi suplíniti scolarii, ei ei insísi trebuie se-si încórde poterile si se lucre. Altmintrea voru flamendí cu spiritulu chiaru asia, cumu aru flamendí cu trupulu, candu altii aru mancá pentru densii.

Ne plangemu, ca scolarii nostri uita asia de iute chiar si cele propuse cu tóta grigi'a. Caus'a jace pe façia: seau neglesu cele dóue operatiuni din urma, invetiamentulu a remasu ruina. Se nu uitamu ceea ce s'a dñsu si in „Scriptologia“ (pag. 124), ca adeca „unde lipsesce propunerea metódica (lucrulu invetiatoriului) acolo invetiamentulu nu intra in sufletu; unde inse lipsesce deprinderea si aplecarea (lucrulu scolariului) acolo invetiamentulu nu remane in sufletu“.

Lucrulu scolariului inse culminéza in ocupatiunile scripturistice, si proprie in cele stilistice, cari cu dreptu cuventu s'au numitu flórea seau corón'a invetiamentului.

Éca deci insemnatatea si necesitatea ocupatiuniloru cu privire la invetiamentu!

Scól'a inse e si institutu de educatiune. In calitatea acést'a ea este chiamata intre altele a se ingrigí, cá discipulii sei se-si cunósca poterile spirituale si corporale, cu cari i-a daruitu D-dieu, si se invetie a se folosí de ele cu consciintia si energiá spre realisarea scopuriloru recunoscute odata de adeverate, frumóse si bune.

In ambele privintie midíloculu celu mai corespunditoriu este — lucrulu, labórea, activitatea, in scóla asiadara ocupatiunile de sene. Aici copilulu e avisatu a se folosí de poterile sale, a se cugetá la tempulu si modulu resolvirei, a-si procurá ajutóriale delipsa si a invinge de multe ori greutati si neajunsuri considerabile. Tóte aceste suntu de natura a desteptá in ei consciinti'a de sene, voi'a si placerea spre lucru. Inca un'a. Suntu scolari fricosi si tardi, cari nu se potú reculege, nu potú precepe indata cele propuse. Cu câtu conscolarii loru suntu mai isteti, cu atâtu e mai mare pentru ei periclulu, cà-si voru pierde credinti'a in poterile proprie seau — ceea ce aici e totu atâta — voru incepe a crede, ca ei nu potú, nu suntu in stare a invetiá. Acestu periculu trebuie combatutu in totu modulu, pentru ca, precumu fórté bine observa unu pedagogu renumitu, spre a nu poté ceva, e de ajunsu numai a créde acést'a. Intre midílócele ducatória la scopu e si acela, de a dá scolariiloru oca-siune, ca se lucre de capulu loru, fora controla si urmarire directa din partea invetiatoriului; in acestu casu scolariulu, sciindu ca nu e, cumu se dñce, „lucatu din dereptu“, are tempu a se reculege si orientá, a-si pre-cugetá lucrulu bine si a cercá unu alu dicele modulu de resolvire, de cumu va cele 9 precedente i s'au parutu nedestulitória.

Éca si din punctu de vedere alu educatiunei ecplicate si justificate ocupatiunile scolastice preste totu, ocupatiunile scripturistice in specia, si mai vertosu acele, cari copii au a le resolví pe acasa!

In fine scimú cu totii, câtu de multu depinde succesulu invetiamentului si alu educatiunei dela bun'a intielegere intre scóla si cas'a parintiéseca.

Fia vorb'a de frecventarea scólei, fia de provederea acesteia si a scolariiloru cu cele necesarie, seau de mantínerea unei discipline bune intre scolari, in totu casulu scól'a e avisata — si inea astadi mai multu decâtu alta-data — la concursulu casei parintiéseci, carele va fi cu atatu mai activu si mai abundantu, cu câtu interesulu acesteia pentru scopurele scólei va fi mai viu si mai mare.

De aici detorinti'a scólei, de a-si cascigá in crederéa si simpati'a parintiloru, dandu-le probe invederate, ca ea intru adeveru le folosesece. Au nu audímu pre multi parinti eespectorandu-se: „Pentru ce se-mi mai dau copilulu la scóla si se-mi facu spese cu procurarea de carti si alte reevise, déca elu nu invetiá nimica?“ — Unu midílocu eminentu spre a aratá parin-

tiloru, ca fii loru invétia ceva in scóla, si prin acést'a a restabilí si consolidá totu mai multu concordí'a intre casa si scóla, suntu érași ocupatiunile domestice din diversele obiecte de invetiamentu.

Astfelu vedemu invetiamentulu, educatiunea si bun'a intielegere intre casa si scóla intrunindu-se apre a pre-tinde dela fiacare invetiatoriu, cá se dedice ocupatiuniloru scolastice tóta atentiunea posibila, si in insusi interesulu discipuliloru sei se se tina de devis'a strabuna: „Nici o dí fora de o linia“, adeca nici o dí fora de vr'o ocupatiune!

Si se nu ni-se vorbésca de lipsa de tempu si alte neajunsuri! Le cunóseemu pre tóte; scimu inse si aceea, si o scimu din eesperintí'a mai multoru invetiatori, ca vói'a resoluta, intieleptiunea si tactulu suntu in stare a invinge tóte greutátile, a impaca tóte interesele.

(Va urmá).

Invetiamentulu intuitivu.

Cerculu I: Scól'a.

(Urmare.)

3. Feréstr'a.

A. Planulu conversatiunei.

1. Loculu.
2. Numerulu.
3. Form'a.
4. Partíle:
 - a) cadrele,
 - b) ochii,
 - c) bumbulu,
 - d) vârtegiulu,
 - e) titínele,
 - f) blanele.
5. Scopulu.

B. Tractarea practica.

Pe unde vine lumin'a in scóla? Unde se afla ferestrele? Díceti: Ferestrele suntu in pariete. — Câte ferestri are scól'a nóstra? (Scól'a nóstra are 3 ferestri). Repetéza acést'a N! Acumu cu totii! Se ne uitamu la feréstr'a acést'a mai deaprópe! Aici este unu cornu alu ferestrei, aici altulu etc.; in câte cornuri este feréstr'a? Choru: Feréstr'a este in patru cornuri. Asiá (se arata cu man'a) este ináltínea ferestrei, asia este largimea ferestrei; care este mai mare din ele: ináltínea au lungimea? Bine, ináltínea. Potere-aru fi amendóue asemenea? Aru poté, inse nu ar fi frumosu. Tabliti'a inca are form'a acést'a: este mai lunga decátu lata. Numíti alte lucruri de form'a acést'a! (usi'a, tabl'a etc.). Pentru aceea dícemu: tabliti'a este oblunga, usi'a este oblunga, tabl'a este oblunga; cumu este feréstr'a? Cumu amu dísu mai inainte, ca este feréstr'a? (feréstr'a este in patru cornuri). Cumu amu dísu acumu, ca este feréstr'a? (feréstr'a este oblunga). In locu de a díce: feréstr'a este in patru cornuri, feréstr'a este oblunga, dícemu mai

scurtu si mai bine: feréstr'a este in patru cornuri si oblunga. Repetitiune! Choru! — Candu amu vorbitu de chili'a scólei, amu vediutu, ca ea are parti. Feréstr'a acést'a inca are parti. Partile acestea — éca marginile aceste! — se numescu cadre, ca-dre. De ce suntu cadrele ferestrei? Cine le-a facutu? (formulare, choru!) — Cumu se numescu inse partile acestea (aratandu ochii)? Cádi ochi are feréstr'a acést'a? De ce suntu ochii? Pentru ce se punu la ferestri ochi de glaja? Nu ati vediutu voi inse ferestri cu altfelu de ochi? Asia e, bunii miei, ómeni seraci se folosescu cu ferestri de burdusanu (besica). Cumu se vede prin ferestrele de burdusanu? Ómenii, cari locuiescu in case intunecóse, suntu palidi si nesanetosi. — Prin glaja potemu vedé; pentru aceea se díce, ca glaj'a este stravedietória; stra-ve-die-tó-ria. Cumu suntu ochii? Pentru ce se díce, ca ochii suntu stravedietori? Inse cá se potemu vedé bine prin feréstra, trebue se tñemu ochii curati. Cumu se potu mangí ochii? (pulbere, musce etc.). Cumu se potu curatí ochii? Mai cu séma voi copileloru se grigiti, cá ferestrele se fia pururea curate, pentru ca e lucru cu rusíne, candu intr'o casa abia se vede prin ferestri. Curatírea inse se se faca cu bagare de séma; pentru ce? Tocmai pentru aceea se nu ve jucati cu ferestrele, nici aprópe de ele etc. (formulare, deprindere in choru) — Aici este alta parte; cumu se numescu? (bumbu). De ce e bumbulu? (de fieru). Pentru ce trebue se aiba feréstr'a bumbu? Cine l'a facutu? Cumu se numescu partea acést'a? (vêrtégiu). De ce e vârtegiulu? De ce folosu e vârtegiulu? Ce s'ar poté intemplá, candu feréstr'a nu ar avé vârtegiu? — Cumu se chiama partile acestea? (titíni). Cádi titíni are feréstr'a acést'a? De ce folosu suntu titíni? Cine face titíni? Din ce? — In ce stau titíni? Déca deschidemu feréstr'a de totu, remane numai gaur'a seau lumin'a ferestrei; marginile suntu batute, cuptusíte seau blanite cu scanduri, scandurile aceste suntu blanele ferestrei. Titíni stau in blane. Repetírea celoru ce s'au dísu despre partile ferestrei!

Pentru ce facu ómenii ferestri la case? Ati dísu mai inainte, ca titíni suntu, cá se potemu inchide si deschide ferestrele. Dar pentru cá lumin'a se via in casa, nu este delipsa a deschide ferestrele, càci lumin'a strabate si prin ferestrele inchise; cugetati bine: pentru ce suntu ferestrele facute asia, cá se se póta deschide? Aerulu in casa se strica, si apoi nu mai e sanetosu; pentru aceea deschidemu ferestrele, cá aerulu stricatu se ésa afara si in loculu lui se via altulu curatu de afara. Asiadara pentru ce suntu ferestrele antáiu? a dóu'a? Totu acést'a ve voiui intrebá altmintrea. In locu de a díce „ferestrele suntu spre cutare folosu“, dícemu si: „ferestrele servescu, — ser-vescu. Spre ce servescu ferestrele antáiu? adóu'a? Mai potu servi ferestrele spre altu ceva? Cugetati numai, candu ar arde cas'a —? Asia e, amu poté scapá noi, si amu poté scapá si alte lucruri din casa. Cumu aru trebú inse atunci se fia fe-

restrile? Vedeti dar', ca este bine a face ferestrele mari, odata pentru ca luminéza mai bine, apoi cá se potemu scapá mai usioru in tempu de nevoi. Inca odata: spre ce servescu ferestrele antáiu? a dóu'a? a trei'a?

Recapitulare generala!

Inchidiendu feréstr'a, vedemu la ea o cruce, crucea ferestri. Din câte parti stá crucea? Cumu fuge partea acést'a? (verticalu). Si acést'a? etc.

Tema: Compuneti din bătisióre, si apoi desemnati pe tablítia: o cruce de feréstra, — o feréstra!

Observare: Cu scolarii din anulu alu doile seau adeca din cursulu repetitoriu obiectulu se póte tractá mai in detaiu, amintindu d. e. ca ferestrele au aripi: aripile de a stang'a si de a drépt'a, deasupra si dedesuptu; ca ochiurile le pune glajariulu, taiandu-le cu unu firu de diamantu; ca suntu mai multe feluri de ferestri etc. etc.

(Va urmá).

Pregatiri la scrisu.

(Urmare.)

Ecsercitiulu III.

Desemnarea punctelor.

Punctele, liniile si figurele compuse din ele se tínu de geometria, prin urmare acést'a disciplina 'si ié inceputulu chiar in clas'a elementaria, firesce de ocandata numai cá pregatire pentru scrisu. Conceptele respective inse nu se ecplica prin definitiuni, si cu atátu mai puçinu prin definitiuni sciintifice, pentru cari scolarii elementari nu suntu destulu de copti, ci ele se propunu si se ecplica in modu cu totulu intuitivu si usioru, fiindu aici capulu lucrului intielegerea reciproca, privirea cu atentiune si imitarea acurata a celoru aratate. Invetiatiuru incepe, notabene dupa o repetire fugitiva a celoru invetiate in órele trecute, cáu asia: Prunciloru, uitati-ve incóce! (Inv. face cu cret'a unu punctu pe tabla — ●). Ce amu fucutu io acumu pe tabla? Díceti cu totii: acést'a e unu punctu! Vino, S, afara, si fá si tu unu punctu! Vino, si tu Flóre, si fá asemene unu punctu! etc. (Li-se spune, se nu apese cu cret'a, se nu sflederésca cu dens'a in tabla, dupa datin'a loru). La locu! Tablítiele afara: 1, 2, 3! Stilurile a mana! (Inv. cérca de ameruntulu, cumu-lu tínu). Asiediatí-ve la scrisu! (Érasi visitare si indreptare). Fiacare se faca câte unu punctu pe tablítia sa! (Inv. revede, si — fiindu punctulu acést'a primulu productu in scrisu — recunósce, lauda, animéza; mustrarea aici ar fi fórte nepedagogica). Câte puncte stau pe tablítia ta, P? Câte puncte stau pe tabl'a de pariete, I? Uitati-ve incóce! Ce amu facutu acumu (alu doile punctu)? Câte puncte stau dara pe tabla? („Pe tabla stau dóua puncte“. Tóte respunsurile se facu in propusetiuni intregi. Acést'a nu e pedanteria, càci se nu uitamu, ca avemu de a face cu scolari incepatori, cari au se invetie a vorbí — vor-

bindu. Noi inse in urmatóriele nu vomu pune respunsurile intregi, vrendu a economisá cu spatiulu). Carele e punctulu de a drépt'a? Cumu vomu numí pre celalaltu? Candu dóua puncte stau asia ●●, dícemu ca stau langa olalta. Faceti pe tablítie câte dóua puncte langa olalta! Acumu alte dóua aprópe de olalta! Acumu dóua departe de olalta! (Totu deaun'a se se spuna scolariloru departarea dupa o mesura anumita, d. e. de unu degetu, seau de 2, 3 etc., cá se se deprindia a mesurá spatiulu). — Ce amu facutu io acumu (dóua puncte asia ●●). Stau si aceste langa olalta? Vedeti, aceste stau preste olalta. Carele e de desuptu? de asupr'a? Faceti si voi dóua puncte preste olalta, in departare de unu degetu! Asia cu 3, 4, 5 puncte etc.; in fine se facu din puncte figuri diverse, d. e. o „cociorba“ seau drigla: ●●●. Procedur'a póte fi cáu asia: Prunciloru, cu ce se trage foculu din cuptoriu? Câte cornuri are cociorb'a? (3). Pentru fiacare cornu voi face unu punctu — uitative! (●●●) Ce ne infaçiosiéza dara aceste 3 puncte asia? Faceti si voi atari cociorbe pe tablítie!

Asia se mai desémna o mésa ●●●, o cruce ●●●●, epistola ●●●● etc., aratandu-se totudeauna mai antáiu obiectele respective.

Inca la ecsercitiulu acést'a invetiatiuru póte luá ansa a face dóue indreptari educative. Copii incepu de comunu a scrie in midloculu tablítiei, buna minte cumu incepu si seceratóriele cele rele a secerá in midloculu holdei; astfelu tablítia se imple indata si trebue pururea curatita. Inv. spune scolariloru, ca copii cei buni incepu a scrie seau a desemná in cornulu tablítiei de a stang'a sus, „éca aici, si apoi mergu incóce — asia!“ In modulu acést'a scolarii invétia de tempuriu a economisá in tóte. — Adóu'a indreptare privesce curatítulu tablítiei. Copii suntu aplicati, a scupí pe tablítia si a o sterge cu degetele. Acést'a se nu se ierte nice decátu. Invetiatiuru díce: Prunciloru, scolarii cei buni nu scuipa pre tablítie, nici nu o stergu cu degetele, ci cu ríz'a dela tablítia, carea trebue se fia pururea umeda (nu uda). Umedítu-ti-ai ríz'a, M., candu ai plecatu la scóla? Bine; asia trebue se faceti cu totii. Nu uitati acést'a!

Incheiare: Prunciloru, amu facutu — io pe tabla, voi pe tablítie o cociorba, o mésa, o cruce, o epistola, unu cârligu, o róta, etc. (se arata tóte). Acasa ve curatiti tablítia bine si desemnati inca odata tóte aceste frumusu, cá se védia si parintii vostri, cumu sciti voi desemná; cele desemnate le aduceti apoi si la scóla, cá se vediu si io, cumu le-ati desemnatu. Acumu poteti merge acasa; antáiu esu esti din més'a acést'a — mergeti! acumu estia lalti — estiti! Pe drumu mergeti omenesce!

(Va urmá).

Pomaritul in gradin'a scólei.

(De D. Comsi'a).

4. Altoirea.

(Urmare).

d) Legaturile de altoitu. Legaturile cele mai indatinatate, de cari ne servim legându ochiulu seau surcelulu de paduretiu, suntu: aci'a grósa de lâna seau de bumbacu, foi de papura, cója de teiu, fásie de hârtie etc. Aci'a de lana se recomandu mai cu séma la oculare. Foile de papura trebuie culese prin Agustu si uscate cu incetulu la umbra; apropiindu-se timpulu altoirei, ele se despica in fásie, cari mai antâiu se móia câteva óre in apa, apoi se resucescu puçinu printre degete. Cój'a de teiu, care se póte aplicá la tóte metodele de altoitu, trebuie taiata pe la inceputulu lui Iuniu si pusa in apa stagnata, unde se conserva pana ce se póte despica in fásie cu inlesnire. Cój'a de teiu se aplica in stare jilava. Fásiile de hârtia se aplica la copulare, pe alocurea chiar si la oculare.

e) Cér'a si resín'a de altoitu suntu destinate a impiedecá intrarea apei si cu ea putredírea mai alesu a raneloru, ce resulta combinandu paduretiulu cu ochiulu seau surcelulu nobilu. Spre acestu scopu tieranii nostri adese se servescu de lutu seau si numai de escremente de vita. Este inse in deobste sciutu, sa lutulu si alte asemenea materie, cari in curundu se usca crepandu si picandu diosu, nu suntu in stare se scutéscu ranele in afara. Recomandamu deci cu atátu mai tare cér'a si resín'a de altoitu, cu câtu aceste substantie si asia suntu eftine si lesne de preparatu.

Céra de altoitu se prepara topindu cu incetulu 2 parti céra, 1 parte resína si 1 parte terpentinu intr'unu vasu potrivit. Ceva mai eftina este cér'a de altoitu preparata din 2 parti resína, 1 parte céra si o parté terpentinu in amestecu cu o mica portiune (la 1 $\frac{1}{2}$ Chilog. 15 grame) de seu seau unsóre. Si un'a si alt'a se aplica in stare caldutie.

Dupa unu timpu óre-care cér'a de altoitu recindu-se devine virtósa si astfelu trebuie de nou incaldíta. Acést'a impregiurare a datu ansa la descoperirea unei nóue substantie de altoitu, cunoscuta sub numele de resína fluida. Ea se prepara topindu incetu incetu resina intr'unu vasu pe carbuni aprinsi. Topirea se continua pana ce resín'a presinta consistenti'a unui sirupu subtíre, care se amesteca câtu mai deopotriva cu o cantitate potrivita (la $\frac{1}{2}$ Chilog. 40—50 grame) de spirtu. Precumu resín'a asia si spirtulu trebuie se fia câtu se póte mai libere de materie straine.

Dupa unu altu receptu resín'a de altoitu se prepara din 1 Chilog. resína, care topita in modulu aratatu mai sus se amesteca apoi cu 35 grame oleiu de rapitia. In sfirstu luamu 150 grame spirtu calduti, care si elu se amesteca tornandu puçinu câte puçinu si formandu astfliu unu sirupu subtíre, care se tórna in stare calda intr'o sticla seau vasu de tinichea.

Resín'a preparata dupa unulu seau altulu dín aceste

recepte intrunesce tóte conditiunile dorite. Ea este fórté eftina si totodata practica; càci recindu-se nu se invertósiéza; in vasa bine astupate si asiediate la unu locu recorosu, ea se póte pastrá ani intregi in stare fluida si próspeta.

Resína fluida se aplica in stare rece ungându-o pe rane cu unu penelu aspru seau si cu o bucata subtíre de lemnu.

A ecspune cu óre care ecsactitate un'a câte un'a metodele de altoitu, este a face o lunga descriere, care in lipsa de ilustratiuni in locu se inlesnéscu dóra mai multu ar incurcá intielegerea cetitoriloru. De alta parte, altoirea si asia este o lucrare mechanica, care mai usioru se póte invetiá ecsecutandu de repetite ori aceea ce am ecspieriatu privindu la altii decâtu din descrieri, fia aceste macaru câtu de lungi si ecsacte. Ne vomu marginí deci pe langa o scurta descriere atingându asia dicându in trecatu, cumu are invetiatoriulu se se orienteze in alegerea si aplicarea metodeloru principale de altoitu. Incepemu cu metodulu celu mai respanditu, numitu:

f) Altoirea in despicatora, care se aplica cu deosebire la crengi mai gróse precumu si la realtoirea pomiloru betrani. Trunchiulu paduretiului si respective créng'a mai antâiu se retéza cu ferestreulu, apoi se nediesce cu cosorulu. Despicator'a, care se face lovindu cu unu ciocanu pe dung'a cosorului si care trebuie tînuta deschisa cu ajutoriulu unui cuiu de osu seau si de lemnu virtosu, se nu fia mai adúnca decumu trebuie. Surcelulu se prepara in form'a unei sabie, care se infige cu dung'a de laturea despicatorului asia, cá se se potrivéscu intocmai cója langa cója. Deasupra despicatorului surcelulu se fia inzestratu cu unu muguru indreptatu spre meduv'a paduretiului. Din acestu muguru se ivesce o mladitia, care contribue si ea la vindecarea ranei. La paduretii, cari au o grosime de preste 0.03 m., se aplica câte 2, uneori chiar si câte 4 surcei in form'a crucei. Cându aplicamu unu singuru surcelu, atunci paduretiulu se despica numai de o lature; in asemenea casuri legatur'a este de prisosu. Precumu la altoirea in despicatora, asia si la celelalte metode de altoitu, capetele legaturei nu se innóda, ci numai se resucescu mai bine cu degetele. Astfelu legatur'a se largesce de sine in mesur'a, in care altoiulu se ingrósie si, odata deslegata, ea se póte intrebuintiá mai departe.

Ranele mari ce resulta despicanu paduretiulu in câte dóue seau patru parti suntu adese insoçite de o putredíre a lemnului seau de bóle periculóse, precumu este d. e. teciunele etc. In faci'a acestui faptu adeveritu prin o lunga ecspierinta nu trebuie se ne miramu de altoii schimonositi si bolnavitiosi, ce producu tieranii nostri, din cari cei mai multi nu sciú decâtu sa altoiéscu in despicatora. Cultur'a altoiloru va pasí inainte in proportiunea, in care vomu deprinde pe tieranii nostri se aplicu unu metodu de altoitu mai practic d. e. ocularea.

g) Copularea se face combinandu unu surcelu nobilu cu unu paduretiu de aceeaasi grosime. Spre

acestu scopu paduretiulu se retéza din diosu in sus făcându o taiatura peidisia si neteda. Totu asia se prepara si surcelulu, numai câtu taiatur'a se face tragându cu cutitul din sus in diosu. Acumu amendoué taiaturile se alipescu si se léga impreuna asia, cá se se potrivésca intocmai lemnu pe lemnu si cója pe cója. De altmintelea surcelulu se prinde chiar si déca o lature a taiaturei paduretiului ar remané neacoperita. Copularea este unulu din cele mai de frunte metode de altoitu. Singur'a scadere este, ca nu potemu copulá decátu padureti tineri seau crengi subtiri. De aprópe inrudita cu copularea este:

h) Semicopularea. Acestu metodu se aplica, cându paduretiulu resp. créng'a de altoitu este mai grósa de câtu surcelulu nobilu. La semicopulare se face de o lature a paduretiului retezatu si neteditu o mica taiatura verticala, de care se léga surcelulu preparatu intocmai cá la copulare. Paduretiulu se retéza imediatu de-asupra unui muguru situatu de laturea opusa taiaturei, de care se alipesce surcelulu. Din acestu muguru se ivesce o mladitia, care absorbindu sucu nutritoru contribue si ea la vindecarea ranei precumu si la desvoltarea surcelului. Mladiti'a se inlatura atunci, cându mesurandu preste 0.09 m. in lungime, ajunge a fi de prisosu si chiar pagubitóre.

Pomii copulati seau semicopulati reusiescu mai cu séma déca dosulu taiaturei surcelului este provediutu cu unu muguru, care se infasiura in legatura, firesce asia, cá mladiti'a se aiba pe unde cresce.

Acestu muguru se prinde usioru chiar si déca restulu surcelului s'a uscatu seau s'a frântu.

i) Altoirea laterala se aplica mai alesu cându este vorb'a a produce crengi laterale acolo unde lipsescu. Surcelulu se prepara cá la copulare seversându taiatur'a in dosulu unui muguru. Cój'a paduretiului se crestéza in lungulu si in latulu, formandu o cruce drépta. Cój'a odata deslipita presinta unu feliu de aripi, intre cari se infige surcelulu. Acumu aripile se asiédia in jurulu surcelului, se léga si se ungu cu resina seau cu céra de altoitu. Acestu metodu practiculu se mai numesce si oculare cu surcei.

j) Altoirea in cója se póte face numai pe timpulu cându cój'a se deslipesce de pe lemne cu usioritate. Ea se aplica cu deosebire la realtoirea pomiloru mai bestrani. Surcelulu se taie curmedisiu pana la meduva si de aci costisiu cá la copulare; taiatur'a, care se face sub unu muguru, trebuie se mesure celu puçinu 0.02 m. in lungime. Peliti'a de-asupra a cójei se curatia tragându cu cutitul pe dungile taiaturei in diosu. In cój'a paduretiului se face o crestatura verticala acolo, unde cój'a este neteda si óbla. Surcelulu se infige cu taiatur'a intre aripile cójei, cu care se léga si se unge impreuna.

Dupa unu altu metodu surcelulu se infige in crepatur'a ce resulta deslipindu cój'a de pe lemn cu luare aminte. In casulu de făcia cój'a din dosulu taiaturei surcelului trebuie desbracata de peliti'a ecsterióra. Le-

gatur'a este de prisosu, déca ranele se ungu cumu trebuie. Adese se aplica câte 2—3 surcei pe aceeasi crénga.

l) Ocularea este mai pre sus de ori care altu metodu de altoitu. In adevéru, nimicu mai placutu decátu a vedé, câtu de frumosu si totodata repede se vindeca mugurulu oculatu producându o singura mladitia drépta si puternica; un'a, pentrucà sucu este concentratu intr'unu singuru muguru, alt'a, pentrucà ran'a si asia neinsemnata a paduretiului se vindeca in graba. Credemu deci a nu lungi vorb'a indesiertu repetându, ca ocularea este mai pre sus de ori care altu metodu de altoitu. Tocmai din acestu motivu regretamu a nu poté decátu se atingemu câteva regule generale, deórece in lipsa de ilustratiuni o descriere macaru câtu de exacta ar remané neintielésa.

Ochiu numimu unu muguru taiatu impreuna cu unu petecu de cóje, adese si cu puçinu lemn.

Ocularea se face in dóue epoche si anume seau primavér'a târdiu seau vér'a incependu din Iuliu si pana prin Septembrie. In casulu din urma se vorbesce de ocularea in mugurulu dormindu, in deosebire de mugurulu crescându, care oculatu in primavéra, cresce producându mladitia in acelasiu anu. Ocularea in mugurulu crescându este puçinu recomandabila. Pentruce? Pentruca mugurulu se prinde numai intr'unu târdiu si astfeliu neavându mladiti'a cându se intarí, ea adese degera preste érna. Cu atâtu mai recomandabila este ocularea in mugurulu dormindu, care desi remane preste érna órecumu amortítu, produce inse o mladitia deja cu inceputulu primaverei. Ocularea se póte face numai cându cój'a se deslipesce de pe lemn cu usioritate.

Lucrarea insasi consista in prepararea unui ochiu potrivit, care se víra intre lemnulu si cój'a paduretiului. Cumu trebuie preparatu surcelulu este o intrebare, la care numai ecsperienti'a practica este in stare se respundia. La ocularea de véra ne servimu de mugurii surceiloru crescuti in aceeasi véra. Acesti muguri suntu inzestrati fiacare cu câte o fóia verde, care se scurtéza pe diumetate; ceealalta diumetate impreuna cu coditi'a remanu pentru a avé de ce apucá ochiulu fora a atinge mugurulu si cój'a gingasia. Ochiulu odata preparatu se ié de coditi'a fóiei intre buze si cautandu unu locu, unde paduretiulu este fórté netedu, crestamu cój'a tragându cu vírfulu cutitului in curmedisiu si apoi in lungulu in form'a unui T intorsu. Acumu intorcându cutitul, cu limb'a de osu deslipimu cój'a de pe lemn formându dóue aripi intre cari se víra si se asiédia ochiulu. Nu este iertatu a crestá si a deslipí cój'a paduretiului mai tare decumu este de lipsa pentru a avé unde vírí ochiulu. Legatur'a se infasiura firesce asia, cá mugurulu se remana liberu. Adese se punu pe acelasiu paduretiu câte 2 ochi unulu spre apusu si altulu ceva mai diosu spre resaritu.

In vreme ce pomiferii tineri se oculéza câtu se póte mai aprópe de pamentu, unde nu se observa directiunea strâmba, in care cresce mladiti'a nobila, dru-

piferii precumu si pomiferii mai betrani se oculéza de regula in coróna, in crengile de doi ani, afora de círesi si visni, cari trebue oculati in crengile de unu anu. Ocularea merita a fi aplicata mai alesu la drupiferi, cari suntu fórté simtítori in contr'a raneloru mari ce resulta la aprópe tóte celelalte metode de altoitu.

Vîrfurile surceiloru meniti pentru ocularea in muguru dormindu se retéza cu vre-o dóue septemani inainte de a-i luá din pomu. Urmarea naturala este, ca asemenea surcei se intarescu producîndu muguri puternici si sucosi. Precumu la celelalte metode de altoitu, asia si la oculare ne servinu mai cu séma de muguri situati pe la midilocolu surceiloru.

Ocularea reusiesce mai alesu déca se face séra seau deminétiá pe recóre seau dupa o plóia calda. In contra venturiloru si arsitiei sórelui se recomanda adapostirea muguriloru oculati cu foi de hireanu, brusturu, etc. Deja dupa vre-o dóue septemani se póte cunósce, déca ochiulu s'a prinsu seau ba. In casulu d'antâiu coditi'a se desface de langa muguru si pica diosu; in casulu alu doilea coditi'a se sbîrcesce si nu se desface decátu aplicandu óre care fortia.

Amu parasí cadrulu, in care ne-am propusu a remané, déca amu continuá cu descrierea celorlalte metode de altoitu, parte puçinu indatinat, parte si asia de aprópe inrudite cu metodele insírate mai sus.

(Va urmá mai târdiu.)

Bibliografia.

Jidovulu Talmudistu, presentatu spre consideratiune matura Jidoviloru si Crestiniloru de totu rangulu de Prof. Dr. Aug. Rohling. Tradusa de pe a 4-a editiune germana de SRISIPP. Editiunea a II-a. Sâbiu la W. Krafft (S. Filtsch). 1876. Pretiulu 60 cr.

Articululu XXVIII despre autoritatile scóloru poporale. Pretiulu unui esemplariu e 15 cr. — Ecs. singuratice se tramitu franco pentru 20 cr. Se póte trage asemenea dela W. Krafft din Sâbiu.

Varietati.

(Ministrulu de agricultura din Franci'a) a dispusu a se aniná prin tóte padurile de pe teritoriulu Franciei o „tabla“, carea merita tóta atentiunea. Mai antâiu de tóte ministrulu pune tabl'a „sub scutul mintiei sanetóse si alu probitatiei publice“, si recérca pre fia-cine a conlucrá pentru conservarea unoru animale. Intre acestea „tabl'a“ numesce in prim'a linia „ariciulu“ carele consuma o multíme de sióreci, rîme, melci etc., cari causéza atát'a dauna agriculturiei. Asemene „brósc'a“, carea consuma pe óra la 20 de insecte. Pe tabla stá scrisu: „Nu omoríti brósccele!“ Urméza apoi „sobolulu“, carele pururea mananca larve de scarabusi si alte insecte stricatióse. Despre elu díce tabl'a: „In

stomachulu seu nu se afla nici urma de plante“. Despre paseri: Fia care departementu pierde pe anu mai multe milióne din caus'a insecteloru, pre cari numai paserile le potu nimici. Prunciloru, nu stricati cuiburile paseriloru!“ Pre scarabusi tabl'a 'lu declara de inimicu de mórté alu agriculturiei si observa, ca elu se óua câte 70—80 de óua. Tabl'a adauge: „Omoriti scarabusi!“ Fiacare copilu, carele va dá vigilulu de campu 5000 de scarabusi, primesce dreptu remuneratiune 25 de centesimi.

(Militaria). Ministrulu nostru de culte si instructiune publica are de cugetu a sistemisé inca in iérn'a acést'a catedre militare pe la tóte institutete secundarie si sublimióre (scóle reale, gimnasia, politehnice, universitati), vrendu astfeliu a oferí junimei ocaziunea, de a-si procurá inca in scóla necesariile cunoscintie militare.

(Demnu de imitatu). Bistritienii, vrendu a se ingrigí mai bine de scólele lor, fora a urcá contributiunea scolastica, au infintiatu spre scopulu acest'a o reuniune particulara, numita „reuniunea crucerului“. Fiacare membru se deobliga pentru unu tempu de 3 ani a respunde spre scopulu reuniunei câte unu cruceriu pe fiacare septemana. Voiesce si vei poté!

(O invetiatióra aristocrata). Contes'a Antoni'a Gerando s'a insarcinata cu propunerea cantului in scóla reuniunei pentru industri'a muierésca, si-si implinesce oficiulu cu totu devotamentulu si cu celu mai bunu succesu. Contes'a are diploma de invetiatióra obtienuta in Paris si s'a ocupatu multu cu afaceri scolarie nunumai in teoria publicandu mai multe brosiure relative, ci si in praca. La unu dominiu alu ei langa Bai'a-mare contes'a a infintiatu in contielegere cu fratele seu si cu mama sa o adevérata scóla de modelu, in carea la inceputu ins'asi instrúá pre copii de Romanu si aducea tóte jertfele posibile spre a face pre parinti a-si tramite fii la scóla. Contes'a éste fic'a invetiatei contese Ema Teleki si si-a facutu crescerea in Paris, petrecîndu in cercurile unui Michelet, Quinet, Reclu etc. impartasindu vederile acestoru barbati celebri.

(Clusiulu are urmatóriale institute de cultura): 3 gradíne de copii, 22 scóle poporale, o scóla de fete in orfanotrofeu, o scóla supertóra de fete, de ocamdata numai cu o clasa, 2 scóle de specialitate, 1 scóla civila, 3 gimnasia, 3 seminaria, 1 universitate.

Post'a redactiunei.

D-lui C. B. in Salinele mari: Vei binevoí a asteptá pana la finea anului; atunci vomu cautá si fiindu-ne cu potintia vomu satisfac tuturoru.

D-lui B. in S.: Respunsulu se afla deja in Nr. 35 sub rubric'a acést'a.